

De leden-waterschappen

datum	ons kenmerk	contactpersoon
14 juni 2016	85007 JR	M.A.H. van Esch
bijlage(n)	uw kenmerk	e-mail
2	-	resch@uvw.nl
betreft		doorkiesnummer
Voortgang en resultaat samenwer- king		070 - 351 98 68

Geacht bestuur,

Jaarlijks worden de voortgang en het resultaat van de regionale samenwerking in de waterketen in het kader van de landelijke afspraken in het Bestuursakkoord Water (BAW) van 2011 door de landelijke projectorganisatie in beeld gebracht. Deze afspraken hebben betrekking op de beperking van de stijging van de kosten, het vergroten van de kwaliteit (professionaliteit) en het verminderen van de kwetsbaarheid. De uitwerking vindt plaats in 49, van onderop gevormde regio's.

Uit de recent gehouden monitor blijkt dat gemeenten en waterschappen, in de meeste regio's met de drinkwaterbedrijven, voorspoedig samen werken aan het behalen van de gestelde doelen. In het vervolg van deze ledenbrief wordt uitgebreider ingegaan op de monitorresultaten. De koepels gaan verder met het faciliteren van de samenwerking in de waterketen door (thema)bijeenkomsten te organiseren. Uitwisseling van informatie en kennis vindt plaats via het digitale platform samenwerkenaanwater.nl.

Wij stellen het zeer op prijs dat u in de regio zo goed hebt bijgedragen aan de landelijke monitor. De respons van 98-100% en de kwaliteit van invulling zijn ongekend hoog.

De start van de 'tweede helft' van de samenwerking (periode 2016-2020)

In de landelijke bijeenkomst voor de regionale bestuurders op 15 oktober 2015 in Utrecht hebben we het startsein gegeven voor de 'tweede helft'. Na de inventarisatie van de regionale mogelijkheden en het oppakken van de samenwerking in het operationele beheer (veelal de quick wins), zullen we onze aandacht vanaf nu gezamenlijk meer richten op de moeilijker op te pakken uitdagingen, zoals de investeringen in groot onderhoud en vernieuwing van de afvalwatersystemen. Door samen onze schouders eronder te blijven zetten, is het mogelijk om de BAW-doelen in 2020 te realiseren.

Sinds de eindrapportage 'Waterketen 2020 - Slim, betaalbaar, robuust' van de Visitatiecommissie waterketen van december 2014, waarbij de commissie en de Minister van IenM hebben gesteld dat de BAW-doelen met extra inspanningen haalbaar zijn, werken de partijen in de waterketen met overtuiging aan de prioriteiten:

- Het toepassen van een uniforme monitor: om in de regio zelf de eigen voortgang en tussentijdse resultaten in beeld te brengen is de 'BAW-monitor' ontwikkeld. Deze is meer gedetailleerd en primair gericht op eigen regionale sturingsinformatie. De BAW-monitor wordt in toenemende mate gebruikt. Veel regio's zijn nu overgegaan op dit model en andere regio's zullen dat doen voor aanvang van de monitorronde over 2016. Dit draagt ook bij aan de vergelijkbaarheid van de geleverde prestaties.
- Samenwerking in de regio's met drinkwaterbedrijven: om de mogelijkheden van bredere samenwerking onder de aandacht te brengen, hebben we op 15 oktober 2015 een 'Kansenkaart waterketen' gelanceerd. In de Stuurgroep water is hierop door de minister enthousiast gereageerd.
- Het gezamenlijk investeringsprogramma: om de investeringen voor de regio samen onder de loep te kunnen nemen, hetgeen van groot belang is in de volgende fase van de samenwerking, wordt een handreiking opgemaakt. Deze handreiking wordt in juni 2016 uitgereikt aan de ambtelijke trekkers van de regio's.
- De Omgevingswet: de partijen voeren op dit moment landelijk overleg over de wijze waarop in de waterketen samengewerkt kan worden gegeven de deregulering die deze wet met zich meebrengt. Het vervallen van de wettelijke planverplichting van het huidige verplicht Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) en de aanstaande deregulering van lozingsregels voor riolering, bodem en oppervlaktewater biedt kansen voor de ontwikkeling van regionale plannen en vormen van informatie-uitwisseling.

Voor het behalen van de BAW-doelen is het nodig om landelijk en in de regio het belang en de bestuurlijke urgentie te handhaven. Wij denken dat het gezamenlijk investeringsprogramma op regioniveau hierbij een goede steun in de rug zal worden.

Landelijk beeld van de voortgang en het resultaat (factsheet van regio's en drinkwaterbedrijven)

Voor het eerst ziet u als bijlage een geïntegreerde factsheet, waarin enerzijds de vooruitgang in de 49 regio's van de afvalwaterketen (gemeenten en waterschappen) is opgenomen en anderzijds hoe drinkwaterbedrijven zich verbeteren.

Gematigde lastenontwikkeling

In het Bestuursakkoord Water is afgesproken dat in beeld wordt gebracht in hoeverre de lastenontwikkeling gematigd is. De lastenontwikkeling wordt in beeld gebracht langs twee invalshoeken:

1. De totaalopbrengst van de rioolheffing en de zuiveringsheffing ten opzichte van de twee prognoses (de autonome ontwikkeling van de heffingen en de lastenontwikkeling bij meer intensieve samenwerking). De heffingen blijven in de periode 2010 t/m 2016 nog steeds duidelijk onder de prognoses, zie de figuren 1 en 2 van bijlage 1. Voor de drinkwaterbedrijven geldt hetzelfde ten aanzien van de kosten, zie figuur 3.
Het beeld dat uit de grafieken blijkt, is positief en tegelijkertijd realiseren we ons dat de doelstelling voor 2020 nog niet gerealiseerd is. Het vooruitzicht is dat we gaan slagen, maar het zal voortdurend alertheid en daadkracht vergen. Slechts dan slagen we er gezamenlijk in het patroon van de blauwe stippen ook in de komende jaren onder de groene lijn te houden.
2. De ontwikkeling van de lastendruk voor huishoudens en bedrijven. De stijging van het totaal aan heffingen en tarieven in de waterketen voor huishoudens met een koopwoning ligt met 0,4% net iets onder de inflatie (0,5%). Voor huishoudens met een huurwoning geldt zelfs een daling van de lasten (-0,4%). Voor bedrijven is er eveneens sprake van een daling, met name veroorzaakt door een daling van drinkwatertarieven en van de rioolheffing (voor de groothandel).

De positieve ontwikkeling van de lasten is voor een belangrijk deel het gevolg van de succesvolle samenwerking die tot uitdrukking komt in beleidsmatige keuzes, efficiëncymaatregelen in de bedrijfsvoering en ook steeds vaker het optimaliseren van investeringen.

Doelrealisatie kosten

De besparing op de jaarlijkse kosten in het beheer van de afvalwaterketen van de regio's samen bedraagt in 2016 € 225 miljoen (59% van de totale ambitie van €380 miljoen minder meer-kosten in de afvalwaterketen in 2020). De prognose voor 2020 is dat vrijwel alle regio's hun ambitie gaan halen; enkele regio's doen meer.

Drinkwaterbedrijven hebben het doel van €70 miljoen al bijna bereikt. Zij hebben nu €55 miljoen gerealiseerd (79% van €70 miljoen).

Het BAW-doel is weliswaar €380/€70 miljoen, maar we kijken ook naar de vorderingen na de rapportage van de Visitatiecommissie waterketen die in 2014 rapporteerde over €355/€85 miljoen.

Doelrealisatie kwaliteit en kwetsbaarheid

Voor het gebied kwaliteit (professionaliteit van dienstverlening) geldt dat waterschappen en gemeenten inmiddels gemiddeld 53 procent van de eigen ambitie hebben gerealiseerd. Uit het kaartbeeld blijkt dat steeds meer regio's goed op koers liggen om de eigen doelstellingen in 2020 te realiseren. Voor de drinkwaterbedrijven is de gemiddelde realisatie 78 procent, wat betekent dat zij al verder op koers liggen voor wat betreft het halen van de eigen kwaliteitsdoelstellingen. Voor het gebied kwetsbaarheid hebben de regio's gemiddeld bijna 50% gerealiseerd. Voor drinkwaterbedrijven is de gemiddelde realisatie 84 procent. De ontwikkelde BAW-monitor ondersteunt de regio's bij het definiëren van goede indicatoren. Hierbij zij opgemerkt dat de doelen kwaliteit en kwetsbaarheid in diverse regio's later zijn uitgewerkt dan het doel kostenbesparing, waarmee direct is begonnen in een regionaal feitenonderzoek of businesscase. Het is evenwel van het grootste belang dat de doelen kwaliteit en kwetsbaarheid binnen handbereik komen.

We maken u erop attent dat in de geschetste landkaarten (de figuren 6 tot en met 10) de relatieve vooruitgang van de regio in beeld wordt gebracht ten opzichte van de eigen regionale ambitie die in 2014 aan de Visitatiecommissie waterketen is gerapporteerd. Op koers liggen op een zeer hoge ambitie scoort dus slechter in termen van doelrealisatie dan vooruitlopen op een te laag gestelde ambitie. Deze kaarten moeten worden gelezen met de blik op de uitgangspositie in 2014 (die is opgenomen in figuur 5). Met andere woorden: Hoe ver is een regio met de realisatie van de eigen doelstelling.

Meer samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven

Regionale samenwerking tussen gemeenten en waterschappen gebeurt op verschillende manieren. Gemeene deler is dat in alle regio's intensief wordt samengewerkt in projecten en op het vlak van kennisdeling. De netwerk- en programmaorganisaties zijn nog steeds de meest gekozen varianten, maar er wordt ondertussen al meer samengewerkt in federatief verband of een gezamenlijke organisatiestructuur (figuur 11). De mate waarin drinkwaterbedrijven participeren in de regio's neemt steeds verder toe (figuur 12).

De Staat van Ons Water en enkele goede voorbeelden

De verzamelde informatie is gebruikt voor de rapportage van de Minister van IenM aan de Tweede Kamer over de voortgang van de afspraken in het BAW. Deze rapportage heet vanaf dit jaar 'Staat van Ons Water'. Het rapport is op 26 mei jl. aan de Tweede Kamer aangeboden en te vinden via de link:

<http://samenwerkenaanwater.nl/actueel/nieuws/2016/05/de-staat-van-ons-water/>.

Ter illustratie zijn in bijlage 2 van deze ledenbrief een aantal voorbeelden opgenomen. We hebben daartoe de regio's SAZ+ en Achterhoek+ uitgenodigd.

Landelijke ondersteuning voortzetten

Als koepels blijven we een ondersteunende en stimulerende rol spelen om de doelen van het BAW te halen. We zetten daartoe ons ondersteuningsprogramma voort om de dialoog tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven te bevorderen en de realisatie van de BAW-doelen dichterbij te brengen.

Bijeenkomsten en netwerk

VNG en UvW organiseren verschillende activiteiten om de regionale samenwerking te ondersteunen. Ook dit jaar komen de bestuurders in oktober bij elkaar voor een beeld van de actualiteit, een kijk op de toekomst en het handelingsperspectief.

Er worden bijeenkomsten georganiseerd over een sterkere samenwerking met drinkwaterbedrijven, net zoals die van maart 2016 over assetmanagement bij de ontvangende drinkwaterbedrijven Oasen en Vintens.

Verder blijven we periodiek landelijke bijeenkomsten voor de ambtenaren in de regio's organiseren. Met onze activiteiten willen we de onderlinge dialoog stimuleren en met elkaar het gesprek aangaan over de uitdagingen om de regionale uitvoeringsplannen concreet in de praktijk te brengen ('scoren in het begin van de tweede helft'). Hiermee faciliteren we een *community* van betrokken medewerkers.

Op de website van het landelijk project www.samenwerkenaanwater.nl vindt u de actualiteit en achtergronden, goede voorbeelden en interactie via sociale media (#samenwaw).

Begin van dit jaar is het landelijk platform meten en monitoring opgericht, waar deskundigen hun kennis kunnen (uit)delen. Zie het thema: <http://samenwerkenaanwater.nl/themas/landelijk-platform-meten-monitoren/>.

Kenniscoaches

Het programma kenniscoaches loopt dit jaar ten einde. U heeft nog de mogelijkheid om het laatste halfjaar gebruik te maken van deze faciliteit (keuze tussen inhoudelijke kennis en procesvaardigheden). U kunt ook nog denken aan regionale thematische bijeenkomsten of een inspiratie- en ontwikkeltraject in de regio.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de coördinator bij Stichting RIONED, Gert Dekker: telefoon 0318-631111 of gert.dekker@rioned.org en op www.riool.net.

Benchmarkrapporten

Eind 2016 verschijnen de drie benchmarkrapporten over het jaar 2015. Hieruit kunnen we afleiden hoe de prestaties in het functioneren en het milieu zich hebben ontwikkeld. Begin 2017 willen we voor de waterketen een overkoepelend rapport daarvan opstellen.

Samenvattend beeld

De besparing op de jaarlijkse kosten in het beheer van de afvalwaterketen van de regio's samen bedraagt in 2016 € 225 miljoen (59% van de totale ambitie van €380 miljoen minder meer-kosten in de afvalwaterketen in 2020). De prognose voor 2020 is dat vrijwel alle regio's hun ambitie gaan halen; enkele regio's doen meer.

Drinkwaterbedrijven hebben het doel van €70 miljoen al bijna bereikt. Zij hebben nu €55 miljoen gerealiseerd (79% van €70 miljoen).

Ten aanzien van de doelen kostenbesparing, kwaliteit en kwetsbaarheid moeten nog serieuze stappen worden gezet. Om de doelen te realiseren is het nodig om blijvend te investeren in een goed inzicht in toestand en functioneren van het fysieke systeem (waterketen en relatie stedelijk watersysteem). Gezamenlijke meten en monitoring vormt hiervoor de basis en wordt in vrijwel alle regio in meer of mindere mate opgepakt. Dat verdient blijvend aandacht en verdieping.

In de tweede helft van de uitvoeringstermijn van het BAW, zal de nadruk meer komen te liggen op investeringen. Het gezamenlijk investeringsprogramma zal daarvoor een belangrijk instrument zijn. Met een aantal regio's wordt nu gewerkt aan een praktische handreiking voor dit laatste.

Over het algemeen zien we dat de realisatie van de doelen goed op koers ligt, dat er duidelijk sprake is van een stijgende lijn in de prestaties, maar ook dat we er nog niet zijn. De tweede helft is minstens zo belangrijk als de eerste om de doelen te halen.

Meer informatie:

De VNG en de Vewin zenden een gelijklopende ledenbrief aan hun leden.

Voor meer informatie over de voortgang van de samenwerking en/of contact met het kernteam kunt u Ruud van Esch (070-3519868, resch@uvw.nl), Judith van den Bos (06-51942453, judith.vandenbos@vng.nl) of Hendrik Jan Ijsinga (070-3490887, ijsinga@vewin.nl) benaderen.

Hoogachtend

ir.ing. A.J. Vermuë
Algemeen directeur

Bijlagen:

1. Factsheet
2. Goede voorbeelden